

Spoločné pripomienky Jednoty dôchodcov na Slovensku a Inštitútu pre výskum sociálno-ekonomických rizík k zámeru Úradu pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb ohľadom neurčenia podniku s povinnosťou účtovania osobitných cien.

v Bratislave dňa 31.08.2023

Jednota dôchodcov na Slovensku (JDS) a Inštitút pre výskum sociálno-ekonomických rizík (IVRA) spracovali spoločné pripomienky v rámci verejnej konzultácie Úradu pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (ďalej len „Úrad“) k zámeru Úradu neurčiť podnik s povinnosťou účtovania osobitných cien (ďalej aj ako „zámer“).

Nižšie uvedené pripomienky k zámeru Úradu tiež súvisia s pripomienkami, ktoré:

- 1. JDS a IVRA predložili 31.07.2023 v rámci verejnej konzultácie, ktorú Úrad vyhlásil k výzve na predloženie ponúk do výberového konania na vydanie individuálnych povolení na používanie frekvencií z frekvenčného pásma 900 MHz a 2100 MHz formou elektronickej aukcie (ďalej len „Aukcia“), a tiež**
- 2. pripomienkami, ktoré JDS a IVRA predložili 25.08.2023 v rámci verejnej konzultácie k zámeru Úradu o neurčení podniku na poskytovanie univerzálnej služby.**

Nižšie uvedené pripomienky sú tiež založené na následnej komunikácii JDS a IVRA s Úradom a Ministerstvom dopravy SR najmä k téme sociálneho mobilného tarifu, ktorá prebiehala počas mesiaca august 2023.

Úrad podľa svojich priamych vyjadrení na stretnutí medzi Úradom a JDS s IVRA dňa 18.8.2023 nemá presnú znalosť o aktuálnom v stave a rozsahu chudoby a sociálneho vylúčenia jednotlivých skupín obyvateľstva v Slovenskej republike, nedisponuje aktuálnymi správami ani údajmi zo Sociálnej poisťovne, ale len oficiálnymi správami zo Štatistického úradu SR, a preto nevie adekvátne posúdiť dopady na sociálnu situáciu chudobou ohrozených skupín, ktorých je viac ako 745 tisíc (oficiálny údaj EU SILC Štatistický úrad SR). Telekomunikačné služby sú jednou zo základných položiek nevyhnutných výdajov seniorov pre zabezpečenia zdravia a života, čo potvrdzuje aj nedávne obdobie ochorenia COVID-19.u.

Nižšie uvádzame naše pripomienky:

1. Pripomienka: rozsah univerzálnej služby neobsahuje mobilné služby

Európsky kódex elektronických komunikácií (ďalej len „Kódex“)¹ predstavuje základnú právnu normu EÚ, týkajúcu sa elektronických komunikácií, ktorú sú členské štáty, teda aj SR, povinné transponovať do vlastnej legislatívy.

Odsek 1 článku 84 Kódexu stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby mali všetci spotrebiteľia na ich území prístup k dostupnej službe primeraného širokopásmového prístupu k internetu a hlasovým komunikačným službám, v kvalite špecifikovanej na ich území vrátane potrebného pripojenia na pevnom mieste, a to za prijateľnú cenu zodpovedajúcu špecifickým vnútroštátnym podmienkam.“

Odsek 2 článku 84 Kódexu stanovuje:

„Členské štáty by okrem toho mali tiež zabezpečiť cenovú dostupnosť služieb uvedených v odseku 1, ktoré sa neposkytujú na pevnom mieste, ak to považujú za potrebné na zabezpečenie plnej sociálnej a hospodárskej účasti spotrebiteľov v spoločnosti.“

Na druhej strane, slovenský zákon č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách (ďalej len „ZEK“), konkrétne jeho § 96 ods. 2 stanovuje, že:

„(2) Predmetom univerzálnej služby je:

a) zabezpečenie pripojenia k verejnej sieti v pevnom umiestnení; toto pripojenie musí umožniť využívanie hlasovej komunikačnej služby a služby primeraného širokopásmového prístupu k internetu, pričom na žiadosť spotrebiteľa sa môže pripojenie poskytnúť iba na využívanie hlasovej komunikačnej služby,

b) poskytovanie hlasovej komunikačnej služby a služby primeraného širokopásmového prístupu k internetu prostredníctvom pripojenia podľa písmena a),

c) vytvorenie takých podmienok pre spotrebiteľov so zdravotným postihnutím, ktoré týmto spotrebiteľom zabezpečia rovnakú dostupnosť služieb podľa písmen a) a b), akú majú ostatní spotrebiteľia; vytvorením podmienok podľa časti vety pred bodkočiarkou je najmä zabezpečenie dostupnosti vhodných koncových zariadení, špeciálnych zariadení a špeciálnych služieb na zabezpečenie rovnocennej dostupnosti, v prípade potreby vrátane úplných konverzačných služieb alebo konverzných služieb za prijateľnú cenu.“

Záver: členské štáty EÚ môžu v záujme zabezpečenia plnej sociálnej a hospodárskej účasti spotrebiteľov, teda aj seniorov, v spoločnosti, povinnosť univerzálnej služby rozšíriť aj na mobilné komunikačné služby. Slovenská republika toto do dnešného dňa nezabezpečila, a to napriek tomu, že pre zabezpečenie plnej sociálnej a hospodárskej účasti všetkých spotrebiteľov (nielen seniorov!) v slovenskej spoločnosti sú mobilné komunikačné služby

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1972 z 11. decembra 2018

absolútne kľúčové! Slovenská republika nedostatočnou transpozíciou Kódexu právne znemožnila zavedenie sociálneho mobilného tarifu prostredníctvom univerzálnej služby!

Na základe realizovaných osobných stretnutí a písomnej komunikácie konštatujeme:

1. Úrad ako trhový regulátor potvrdil na stretnutí s JDS a IVRA dňa 18.8.2023, že nevykoná žiadne kroky na zmenu nastavenia podmienok Aukcie v súvislosti s požiadavkou na zavedenie sociálneho tarifu.
2. Taktiež e-mail zo strany ministra Dopravy SR, p. Lančariča, zo dňa 22.8.2023 adresovaný JDS konštatuje, že Úrad koná samostatne a nie je pod politickým vplyvom, avšak v samotnom e-maily zo strany p. ministra je deklarovaný nezáujem o zavedenie sociálneho tarifu prostredníctvom Aukcie, ale len odkaz na zabezpečenie mobilného sociálneho tarifu v rámci univerzálnej služby.
3. Počas osobného stretnutia vedenia Úradu so zástupcami JDS a IVRA k ich pripomienkam k Aukcii dňa 18.8.2023 Úrad, rovnako ako aj p. minister vo vyššie uvedenom e-maily, ako alternatívu navrhol zavedenie sociálneho tarifu prostredníctvom univerzálnej služby.

Túto komunikáciu zo strany Ministerstva dopravy SR ako i Úradu považujeme za zavádzajúcu. Vychádzame pri našom konštatovaní z predpokladu, že Úrad si je plne vedomý, že do dnešného dňa nezabezpečil ani on a ani Ministerstvo dopravy SR takú transpozíciu Kódexu do slovenskej legislatívy, ktorá by zavedenie mobilného sociálneho tarifu prostredníctvom univerzálnej služby umožňovala. Nie je nám známa ani žiadna oficiálna komunikácia, kde by sa o to Úrad pod súčasným vedením v ostatných rokoch snažil v rámci prípravy zmeny príslušnej legislatívy – pritom opätovne vychádzame z predpokladu, že Úrad ako kompetentný a plne personálne vybavený orgán verejnej moci o netranspomovaní Kódexu v tomto bode do našej legislatívy je informovaný a je si toho vedomý pomerne dlhý čas.

Pri snahe zabezpečiť zmenu zákona je a bude Úrad aj v budúcnosti závislý na politickej vôli a teda nevie, rovnako ako Ministerstvo dopravy SR, garantovať termín prípadného schválenia nutných legislatívnych zmien. Zavedenie sociálneho tarifu prostredníctvom univerzálnej služby nie je možné ani pri najlepšej snahe a vôli Úradu stanoviť. Na strane Slovenskej republiky – resp. na strane občanov sociálne znevýhodnených vzniká veľké riziko nielen sociálneho vylúčenia z titulu nemožnosti komunikovať ale a to **najmä riziko na živote a zdraví, nakoľko okamžitá komunikácia zo strany štátu voči občanom a dokonca i „zdravotná identifikácia“ zo strany občanov voči verejným a súkromným subjektom je vyžadovaná prostredníctvom mobilného telefónu v prípadoch ako bola pandémia COVID 19.**

Na druhej strane je plne a výhradne v kompetencii Úradu pripraviť podmienky Aukcie a tým vyžadovať poskytnutie sociálneho tarifu pre subjekty úspešné v Aukcii.

Úrad počas svojej komunikácie s JDS a IVRA neuviedol žiadnu relevantnú skutočnosť, ktorá by mu znemožňovala resp. bránila definovanie požiadavky na povinné zavedenie sociálneho tarifu v rámci pripravovanej Aukcie.

V kontexte vyššie uvedeného navrhujeme, aby Úrad bezodkladne inicioval zmenu ZEK, ktorá v SR umožní zavedenie mobilného sociálneho tarifu prostredníctvom univerzálnej služby.

Zároveň ale požadujeme v kontexte mimoriadneho celospoločenského významu podloženého aktuálnymi štatistickými dátami, aby v prípade, ak vyššie uvedenú zmenu ZEK nebude možné realizovať do termínu realizácie Aukcie, Úrad zabezpečil zavedenie mobilného sociálneho tarifu prostredníctvom Aukcie.

Úrad by mal teda svoj súčasný Zámer stiahnuť a predložiť ho opätovne v aktualizovanej podobe až po doplnení mobilných služieb do rozsahu univerzálnej služby.

2. Pripomienka: je potrebné zvýšiť prehodnocovanie dostupnosti univerzálnej služby na minimálne 1x ročne

Počas osobného stretnutia vedenia Úradu so zástupcami JDS a IVRA k ich pripomienkam k Aukcii dňa 18.8.2023 bol diskutovaný aj inštitút univerzálnej služby. Zástupcovia JDS a IVRA vyjadrili požiadavku, aby, vzhľadom na dynamicky sa meniacu hospodársku a sociálnu situáciu v SR, bola dostupnosť univerzálnej služby zo strany Úradu skúmaná častejšie, a to minimálne vo frekvencii 1x ročne. V tejto frekvencii je tiež potrebné zo strany Úradu prehodnocovať aj minimálne parametre univerzálnej služby, a to predovšetkým prenosovú rýchlosť širokopásmového pripojenia k internetu.

Vyššie uvedené požiadavky vznášame ako pripomienku.

3. Pripomienka: je potrebné zosúladiť parametre univerzálnej služby s vládou SR schváleným Národným plánom širokopásmového pripojenia

Národný plán širokopásmového pripojenia (ďalej len „NBP“)² bol schválený 16. marca 2021 vo vláde Slovenskej republiky. Po jeho preštudovaní je zrejmé, že parametre univerzálnej služby, ktoré Úrad určil vo svojej vyhláške č. 474/2022 Z. z.³, a to predovšetkým minimálne prenosové rýchlosti (najmenej 10 Mbit/s pre sťahovanie dát v zostupnom smere a najmenej 1 Mbit/s pre odosielanie dát) sú zastaralé a v nesúlade s NBP.

JDS a IVRA sú presvedčení, že Úrad úplne podcenil predovšetkým rýchlosť odosielania dát, ale tiež rýchlosť sťahovania dát, ktoré nezodpovedajú dnešným nárokom aj úplne bežných spotrebiteľov ako sú seniori alebo študenti. Úrad sa pritom pri definícii parametrov univerzálnej služby mohol inšpirovať aj rôznymi medzinárodnými skúsenosťami – napríklad USA alebo Švédskom⁴.

Preto žiadame, aby Úrad v rámci univerzálnej služby zlepšil jej parametre – primerane ich zvýšil a zosúladiť s NBP. Úrad by mal teda svoj súčasný Zámer stiahnuť a posúdiť dostupnosť

² <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25814/1>

³ Vyhláška Úradu pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, ktorou sa ustanovuje minimálna rýchlosť prenosu dát v oboch smeroch

⁴ Napr. https://www.fcc.gov/sites/default/files/broadband_speed_guide.pdf alebo

<https://www.telecompaper.com/news/swedish-govt-wants-universal-gigabit-service-by-2025--1176709>

univerzálnej služby podľa § 96 ods. 2 písm. a) a b) ZEK až po zmene jej parametrov – teda až potom, čo jej parametre budú zodpovedať požiadavkám roku 2023 a nie minulého storočia.

4. Pripomienka: Úrad bezdôvodne neurčil povinnosť účtovania osobitných cien, a to napriek tomu, že napríklad viac ako 346 tisíc seniorov v SR sa nachádza s príjmom, starobným dôchodkom pod hranicou chudoby 491 EUR mesačne.

Okrem mobilných služieb potrebujú seniori v SR využívať aj ďalšie služby elektronických komunikácií, ako sú pevná linka a pevné pripojenie k internetu. Úrad vo svojom Zámere nesprávne vyhodnotil cenovú dostupnosť univerzálnej služby. Podľa Spotrebného koša pre rok 2023 Štatistického úradu SR môžu seniori s priemerným starobným dôchodkom v júli 2023 (55% z 1.106.985 poberateľov starobných dôchodkov) vo výške 580,06 EUR mesačne vynaložiť na telekomunikačné služby maximálne 10,44 euro mesačne, čo je výrazne menej, ako je úroveň, ktorú úrad vo svojom Zámere považuje v rámci SR za cenovo dostupnú pre univerzálnu službu. Jedná sa o veľkú skupinu viac ako 608 tisíc seniorov. Ešte viac je ohrozená skupina viac ako 346 tisíc seniorov s príjmom, starobným dôchodkom pod hranicou chudoby 491 EUR mesačne, ktorá môže vynaložiť na telekomunikačné služby mesačne maximálne 8,8 EUR.

Záver Úradu o cenovej dostupnosti univerzálnej služby pre spotrebiteľov s nízkymi príjmami, akými sú aj seniori, sú, vzhľadom na hore uvedené informácie z oficiálnych zdrojov, nesprávne a zavádzajúce.

Žiadame, aby preto Úrad svoj súčasný Zámer stiahol a predložil ho opätovne v aktualizovanej podobe až po doplnení mobilných služieb do rozsahu univerzálnej služby, určení povinnosti účtovania osobitných cien univerzálnej služby pre oblasť mobilných služieb (zavedenie mobilného sociálneho tarifu), a tiež po zapracovaní našej pripomienky č. 4.

Michal Kotian

JDS

Martin Halás

IVRA